

ПРОЦЕС ПІДПИСАННЯ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ. ХАРАКТЕРИСТИКА ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ ТА ЙОГО МЕТА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній роботі розглянуто питання з процесу підписання Північноатлантичного договору, його мета, цілі та напрямки діяльності.

Ключові слова: НАТО, Україна.

Abstract

This paper considers issues related to the process of signing the North Atlantic Treaty, its purpose, objectives and activities.

Keywords: NATO, Ukraine.

Вступ

Метою роботи є розглянути питання з процесу організації Північноатлантичного договору, її діяльності, а також суть та значення цього договору.

Результати досліджень

Організація Північноатлантичного договору, НАТО (англ. North Atlantic Treaty Organization, NATO; фр. L'Organisation du traité de l'Atlantique nord, OTAN), Північноатлантичний альянс (англ. North Atlantic Alliance, франц. l'Alliance nord atlantique) — міжнародне міжурядове військово-політичне об'єднання держав євроатлантичного безпекового простору.

Підписання Північноатлантичної угоди і створення Альянсу безпосередньо пов'язані з подіями, що відбувалися у світі після Другої світової війни. Загроза післявоєнного реваншизму в Німеччині, а згодом і агресивна політика СРСР спонукали європейські країни і США шукати нової архітектури європейської безпеки. Зведення «залізної завіси», переворот у Чехословаччині в лютому 1948 року, блокада Радянським Союзом навесні того ж року окупаційних зон Берліна вимагали адекватної реакції. Початком процесу формування оборонного союзу країн Заходу можна вважати зустріч у Брюсселі 4 березня 1948 року представників Бельгії, Великої

Британії, Люксембургу, Нідерландів і Франції, на якій обговорювалася англо- французька пропозиція розробки договору про взаємну допомогу. 17 березня 1948 року був підписаний Брюссельський договір. Метою Брюссельського договору була спільна протидія можливій у майбутньому агресії зі сторони Німеччини, а також військова кооперація як відповідь на можливу радянську агресію.

У випадку іноземної агресії згідно договору відносно невеликі військові сили союзників повинні були діяти спільно. Однак уже на перших зустрічах керівників міністерств оборони союзників, на яких оцінювались наявні військові ресурси держав-членів союзу, дійшли висновку про їх недостатність і необхідність отримання допомоги, у тому числі від США - виникла ідея розширення західного оборонного союзу за рахунок Сполучених Штатів і Канади та створення спільної системи оборони в євроатлантичному регіоні. В березні-квітні 1948 року з відповідними пропозиціями до Білого дому звернулися міністри закордонних справ Франції Жорж Бідо та Великої Британії Ернст Бевін. Публічного розголосу концепція отримала під час виступу в парламенті Канади міністра закордонних справ (згодом - прем'єр-міністра) цієї країни Луї Сан-Лорана 28 квітня 1948 року. Наступним найважливішим кроком на шляху підписання Північноатлантичної угоди стало прийняття 11 червня 1948 року сенатом США резолюції, яка дозволяла урядові укладати в мирний час договори про союзи

з іншими державами за межами американського континенту. Реалізація ідеї створення спільної системи оборони перейшла в практичну площину.

У листопаді 1948 року розроблений Радою Західноєвропейського союзу проект атлантичного пакту був надісланий у Вашингтоні. Узгоджений проект був підготовлений у грудні того ж року. В цей же період виникла ідея прилучення до запланованого проекту низки держав Північної та Південної Європи, де якраз відбувалися дискусії щодо створення скандинавського та середземноморського регіональних безпекових пактів. Пропозиція не знайшла належної підтримки скандинавських країн (Швеція, Фінляндія), однак висловили бажання виступити підписантами договору Данія, Ісландія, Італія, Норвегія та Португалія.

Текст майбутнього Договору дванадцяти держав був опублікований для ознайомлення широкої громадськості 18 березня 1949 року. Підготовка Договору отримала різкий спротив з боку СРСР, уряд якого 31 березня 1949 року виступив з нотою протесту, де зазначалося, що створюваний союз має агресивну спрямованість і суперечить як статуту ООН, так і існуючим договорам між Радянським Союзом і Великою Британією, Францією та США. У відповідь на це міністри закордонних справ країн-підписантів у заяві від 2 квітня відкинули висловлені звинувачення, наголосивши на суто оборонному характері альянсу і його відповідності Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Північноатлантичний договір був підписаний 4 квітня 1949 року у Вашингтоні представниками урядів Бельгії, Великої Британії, Данії, Ісландії, Італії, Канади, Люксембургу, Нідерландів, Норвегії, Португальської республіки, Сполучених Штатів Америки та Французької республіки. Після завершення процесу ратифікації Договору всіма учасниками та депонування відповідних документів у США він набув чинності з 24 серпня 1949 року. НАТО народилася як результат нездатності ООН того часу забезпечити мир у світі, тоді, коли СРСР ветоував багато постанов Ради безпеки цієї організації. Для легітимізації нової організації скористалися 51-м пунктом Статуту ООН, у частині 5 у рамках легітимного колективного захисту.

Найвищим керівним органом НАТО є Північноатлантична Рада. До її компетенції належить право ухвалення політичних рішень.

Найвищою посадовою особою є Генеральний секретар, який очолює Північноатлантичну Раду. До компетенції Генерального секретаря належить координація процесу консультацій, прийняття та виконання рішень. Він також керує діяльністю Міжнародного секретаріату.

З 2014 Генеральний секретар НАТО — Є. Столтенберг (народився 1959; Норвегія). Інституційна структура Альянсу сформована на основі поєднання цивільної та військової структур. Цивільна структура НАТО включає: штаб-квартиру, постійні представництва та міжнародні делегації, міжнародний секретаріат, міжнародний персонал.

Військова структура має у складі: Військовий комітет (найвищий керівний військовий орган НАТО), Стратегічне командування НАТО з операцій, Командування об'єднаних збройних сил НАТО з питань трансформації, Міжнародний військовий штаб, Комітет з оборонної політики та планування, Групу ядерного планування, штаб Верховного головнокомандувача об'єднаних збройних сил НАТО в Європі (штаб-квартира в м. Монсі, Бельгія)

Рішення з питань діяльності організації ухвалюються шляхом досягнення консенсусу між усіма її членами.

Цілі та напрями діяльності:

НАТО є міжрегіональною організацією, у рамках якої країни-члени, зберігаючи повний суверенітет і незалежність, здійснюють консультації та ухвалюють рішення з політичних і військових питань у сфері їхньої безпеки. До заходів НАТО у сфері оборони та безпеки належать:

- підтримка військового потенціалу;
- подолання безпекових криз;
- налагодження діалогу з іншими країнами.

Альянс забезпечує допомогу і захист у разі будь-якої форми агресії, спрямованої проти будь-якої держави — члена організації (ст. 5–6 Північноатлантичного договору). Пріоритетні напрями діяльності Альянсу визначені у Стратегічній концепції, яка розробляється та ухвалюється на самітах НАТО.

Висновок

Отже, в даній роботі було розглянуто питання з процесу організації Північноатлантичного договору, її діяльності, а також суть та значення цього договору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Організація Північноатлантичного договору [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>
2. Північноатлантичний договір // Верховна Рада України. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text
3. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору // Верховна Рада України. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text

Наталія Василівна Новацька – студентка групи 1АТ-19Б, Факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний університет, м. Вінниця e-mail: natasha.novatska@gmail.com.

Науковий керівник: **Валерій Олександрович Корнієнко** – д-р політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Natalia V. Novatska - student gr. 1AT–19b, Department of Machine-building and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: natasha.novatska@gmail.com.

Supervisor: **Valery A. Kornienko** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.